

УДК 159.947.5:796.015.132

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ З РІВНЕМ ЇХ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ

Я. Яців, Г. П'ятничук

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Анотація. У статті проаналізовано особливості мотивації студентів до навчальної та тренувальної діяльності. Показано, що студенти факультетів фізичного виховання є особливою категорією молодих людей, які поряд із навчальною роботою здійснюють активну тренувальну діяльність. Навантаження, що при цьому виникають, мають подвійний негативний вплив не тільки на фізіологічний стан молодих людей, але мають і певний негативний психологічний вплив. Причому як успіхи, так і невдачі мають взаємообумовлювальну дію в плані інтелектуальної та фізичної діяльності таких студентів.

Доведено, що тип мотивації студентів факультету фізичного виховання до навчальної та тренувальної діяльності залежить від рівня їх фізичної підготовленості. Цей висновок ґрунтується на отриманій величині коефіцієнта кореляції, що підтверджує наявність прямого сильного кореляційного зв'язку між цими показниками. Так, позитивний тип мотивації або мотивація на успіх, наявна тільки у студентів, що мають добрий рівень фізичної працездатності та, навпаки, мотивація на невдачу спостерігалася у більшості студентів, що мали рівень фізичної працездатності нижчий за середній.

Ключові слова: студенти, мотивація, фізична підготовленість.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У вітчизняній і зарубіжній літературі є значна кількість робіт, які висвітлюють вплив мотивації на успішність освоєння й виконання конкретної професійної діяльності. Основні напрямки досліджень у цій галузі стосуються мотивів вибору професії, мотивів вступу до навчального закладу, мотивів навчання у виші, мотивів трудової діяльності. Для успішного навчання у ВНЗ необхідні не тільки відповідні задатки і здібності, але і позитивна мотивація до пізнання, самостійного навчання, що може зіграти роль компенсаторного фактора за умови недостатньої теоретичної підготовленості й розвитку спеціальних здібностей [2].

Психологи відзначають, що поведінка і діяльність людини є полімотивованими. Пояснюючи це положення, сучасні науковці вказують, що складні форми поведінки й діяльності, як правило, обумовлені декількома потребами. У першому варіанті розглядається обумовленість навчальної діяльності як пізнавальними, так і соціальними потребами, що додають цій діяльності двоякий сенс. У другому варіанті полімотивації береться за основу поєднання змістотворчих мотивів, які здійснюють функцію спонукання і спрямування з мотивами-стимулами, які грають роль лише додаткової стимуляції до певної діяльності [1].

Студенти факультетів фізичного виховання є особливою категорією молодих людей, які поряд із навчальною роботою здійснюють активну тренувальну діяльність. Навантаження, що при цьому виникають мають подвійний негативний вплив не тільки на фізіологічний стан молодих людей, але мають і певний негативний психологічний вплив. Причому, як успіхи, так і невдачі мають взаємообумовлювальну дію в плані інтелектуальної та фізичної діяльності таких студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мотив досягнення успіху у взаємозв'язку з особистісно-професійними якостями, здібностями сприяє зростанню рівня їх розвитку за умови залучення студентів у професійно спрямовану діяльність. Автори стверджують, що високий рівень досягнення успіху, сформовані особистісно-професійні якості і здібності забезпечують досягнення високих результатів у різних видах професійної діяльності, що в майбутньому дозволяє студентам ефективніше здійснювати професійну діяльність [4].

Студентство, особливо на початковому етапі навчання, є найбільш вразливою частиною молоді, тому стикається з низкою труднощів, пов'язаних із збільшенням навчального навантаження, невисокою руховою активністю, відносною свободою студентського життя, проблемами в соціальному та міжособистісному спілкуванні. Нинішні студенти – це основний

трудоий резерв нашої країни, у зв'язку з цим, величезну роль відіграє вивчення мотивів, інтересів і потреб сучасної молоді в заняттях фізичними вправами [3].

Мотивація до фізичної активності – особливий стан особистості, спрямований на досягнення оптимального рівня фізичної підготовленості та працездатності. Процес формування інтересу до занять фізичною культурою і спортом – це не миттєвий, а багатоступінчастий процес, що містить основи елементарних гігієнічних знань і навичок аж до глибоких психофізіологічних знань теорії і методики фізичного виховання та інтенсивних занять спортом [2].

В основу психолого-педагогічних впливів, що сприяють забезпеченню розвитку професійно важливих якостей, особистісних особливостей, має бути покладено виховання у студентів постійної мотивації, активної установки на довільне самовдосконалення, самовиховання, саморозвиток. Психологічні вимоги до високого рівня функціональної підготовленості і спеціальної працездатності, особливо в умовах навчальної діяльності, безперервно збільшуються. Отже, дедалі більше зростає і значення контролю і корекції індивідуальних особливостей студентів, їх психологічних можливостей, які відіграють вирішальну роль в ефективній та успішній навчальній і тренувальній діяльності, а також мають значний вплив на формування та вдосконалення професійно важливих якостей [1].

Мета дослідження: встановити тип мотивації студентів першого курсу факультету фізичного виховання до навчальної та тренувальної діяльності та її взаємозв'язок із рівнем їх фізичної підготовленості.

Методи та організація дослідження. У дослідженні взяли участь 28 студентів першого курсу факультету фізичного виховання і спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Серед обстежених студентів було 20 юнаків та 8 дівчат, середній вік яких становив $17,8 \pm 0,6$ року. Для визначення рівня фізичної працездатності усі студенти виконували Гарвардський степ-тест із визначенням індексу гарвардського степ-тесту (ІГСТ). Для встановлення типу мотивації успіху чи боязні невдачі було використано тест А. Реана. Статистичну обробку результатів здійснювали з використанням t-критерію Стьюдента та з визначенням кореляційних зв'язків між отриманими показниками фізичної працездатності та психологічного тестування.

Виклад основного матеріалу. Для встановлення типу мотивації студентів першого курсу факультету фізичного виховання було проведено тестування за допомогою тесту А. Реана, що містив 20 запитань. Відповідно до кількості набраних балів, тип мотивації оцінювали як «мотивація на успіх» (від 14 до 20 балів), «мотивація на невдачу» (від 0 до 7 балів) та «мотивація чітко не виражена» (від 8 до 13 балів). Отримані результати наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати психологічного та фізичного тестування студентів

Тип мотивації	Кількість студентів, n (%)	Рівень фізичної працездатності, ІГСТ, у.о.	Коефіцієнт кореляції, r
На успіх	4 (14,3)	$84,5 \pm 2,3$ (добра)	0,8*
На невдачу	4 (14,3)	$74,3 \pm 3,1$ (середня)	0,35*
	10 (35,7)	$61,7 \pm 3,2$ (нижча за середньою)	0,79*
Чітко не виражена	6 (21,4)	$72,6 \pm 2,4$ (середня)	0,82*
	4 (14,3)	$59,9 \pm 1,8$ (нижче середньої)	0,42*

Примітка. * – рівень достовірності $p < 0,05$.

За отриманими результатами, 14,3% студентів виявили позитивний тип мотивації (мотивація на успіх) до навчальної та тренувальної діяльності. При такій мотивації людина, починаючи справу, має на увазі досягнення чогось конструктивного, позитивного. В основі активності людини є надія на успіх і потреба в досягненні успіху. Такі люди, звичайно, впевнені в собі, у своїх силах, відповідальні, ініціативні та активні. Їх відрізняє наполегливість у досягненні мети, цілеспрямованість.

Проте половина обстежених студентів-першокурсників виявили негативний тип мотивації (мотивація на невдачу). При такому типі мотивації активність людини пов'язують з потребою уникнути зриву, осудження, покарання, невдачі, а в основі цієї мотивації лежить ідея уникнення й ідея негативних очікувань. Починаючи справу, людина вже заздалегідь боїться можливої невдачі, думає про шляхи уникнення цієї гіпотетичної невдачі, а не про способи досягнення успіху.

За даними сучасної літератури, люди, мотивовані на невдачу, звичайно відрізняються підвищеною тривожністю, низькою впевненістю у своїх силах. Намагаються уникати відповідальних завдань, а у разі потреба, вирішення відповідальних завдань можуть впадати в стан, що близький до панічного. Принаймні ситуативна тривожність у цих випадках стає надзвичайно високою [4].

У 35,8% обстежених студентів ми не виявили чітко вираженої мотивації до навчальної та тренувальної діяльності.

Подальше визначення рівня фізичної працездатності у студентів із певними типами мотивації виявлено таке. Так, серед осіб, що мали виражену мотивацію на успіх, рівень фізичної працездатності за отриманою величиною ІГСТ трактувався як добрий і становив $84,5 \pm 2,3$ у.о., причому ми знайшли прямий сильний кореляційний зв'язок між рівнем цього типу мотивації та ІГСТ ($r=0,8$; $p<0,05$).

У студентів, які виявили негативний тип мотивації 14,3 % мали середній рівень фізичної працездатності за показником ІГСТ ($74,3 \pm 3,1$ у.о.), а рівень фізичної працездатності у більшій третині таких студентів (35,7 %) мали рівень нижче середнього, причому величина знайденого коефіцієнту кореляції вказувала на прямий сильний зв'язок між типом мотивації та рівнем фізичної працездатності ($r=0,79$; $p<0,05$).

Серед студентів, що не мали чітко вираженої мотивації до навчальної та тренувальної діяльності 21,4% осіб мали середній рівень фізичної працездатності ($r=0,82$; $p<0,05$), а 14,3 % обстежених - рівень нижче середнього ($r=0,42$; $p<0,05$).

Висновки і перспективи подальших пошуків. Проведене нами дослідження показало, що тип мотивації студентів факультету фізичного виховання до навчальної та тренувальної діяльності залежить від рівня їх фізичної підготовленості. Такий висновок ґрунтується на отриманій величині коефіцієнта кореляції, що підтверджує наявність прямого сильного кореляційного зв'язку між цими показниками. Так, позитивний тип мотивації або мотивація на успіх наявна тільки у студентів, що мають добрий рівень фізичної працездатності та, навпаки, мотивація на невдачу спостерігалася в більшості студентів, що мали рівень фізичної працездатності нижчий за середній.

Перспективним у подальшій науковій роботі є пошук шляхів та засобів підвищення мотивації студентів до навчальної та тренувальної діяльності, причому через поліпшення рівня їх фізичної працездатності.

Список літератури

1. *Елисеєв О. П.* Конструктивная типология и психодиагностика личности / О.П. Елисеєв. – Псков, 2004. – 168 с.
2. *Круцевич Т. Ю.* Формирование потребностно-мотивационной структуры личности студентов в процессе физического воспитания / Т. Ю. Круцевич, О. Ю. Марченко, Т. В. Багрий // STIINTA CULTURII FIZICE. – Chisinau : Editura USEFS, 2011. – №8/2. – С. 123 – 128.
3. *Москаленко Н.* Напрями удосконалення підготовки спеціалістів з фізичного виховання і спорту / Н. Москаленко, А. Моїсеєнко, В. Зайцева // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2009. – № 1. – С.45 – 47.
4. *Реан А. А.* Психология изучения личности : учеб. пособ. / А. А. Реан. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 1999. – 288 с.

ВЗАИМОСВЯЗЬ МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ К ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УРОВНЕМ ИХ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ

Я. Яцив, Г. Пятничук

Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника

Аннотация. В статье проанализированы особенности мотивации студентов к учебной и тренировочной деятельности. Показано, что студенты факультетов физического воспитания составляют особую категорию молодых людей, которые наряду с учебной работой, осуществляют активную тренировочную деятельность. Нагрузки, которые возникают при этом, имеют двойное негативное влияние не только на физиологическое состояние молодых людей, но имеют и определенное негативное психологическое воздействие. Причем, как успехи, так и неудачи имеют взаимообуславливающее действие в плане интеллектуальной и физической деятельности таких студентов.

Доказано, что тип мотивации студентов факультета физического воспитания в учебной и тренировочной деятельности зависит от уровня их физической подготовленности. Данный вывод основывается на полученной величине коэффициента корреляции, который подтверждает наличие прямой сильной корреляционной связи между данными показателями. Так, положительный тип мотивации, или мотивация на успех, имеется только у студентов, имеющих хороший уровень физической работоспособности, и наоборот, мотивация на неудачу наблюдалась у большинства студентов, имевших уровень физической работоспособности ниже среднего.

Ключевые слова: студенты, мотивация, физическая работоспособность.

THE CORRELATION OF STUDENTS MOTIVATION FOR ACTIVITIES WITH THEIR LEVEL OF PHYSICAL PREPAREDNEES

J. Yatsiv, G. Pyatnychuka

Precarpathian National University of V. Stefanyk

Abstract. The paper analyzes the features of students motivation to educational and training activities. It has been shown that the students of physical education faculties are a special category of young people who, along with academic work, realize the active the loads that occur training activity have a double negative effect not only on the physiological state of young people, but also show some negative psychological influence. Moreover, both the successes and failures have on interdependent impact in terms of intellectual and physical activities of such students.

It has been proved that the type of motivation of students of physical education students in educational and training activities depends on their level of the physical fitness. This conclusion is based on the obtained value of the correlation coefficient, which confirms the presence of a strong direct correlation between these indicators. Thus, a positive type of motivation, or the motivation for success belongs only to the students who have a good level of the exercise performance, and vice versa, the motivation for failure is observed in the majority of students whose level of the exercise performance is below average.

Key words: students, motivation, exercise performance.